

Policy Brief: Energigemenskaper i Sverige

SAMMANFATTNING

Den tredje februari 2022 anordnades en workshop vars syfte var att diskutera policyrekommendationer som skulle kunna främja utvecklingen av energigemenskaper i Sverige. Under workshopen diskuterades energigemenskapers möjlighet att äga nät, incitamentsstruktur för att utveckla energigemenskaper och huruvida energiföretag bör tillåtas vara medlemmar i energigemenskaper. Deltagarna i workshopen var enliga om att det behövdes bättre incitamentsstrukturer och att energiföretag ska tillåtas vara medlemmar. Däremot var det delade meningar om ifall energigemenskaper ska få äga elnät eller inte. Kritikerna var tveksamma till om det var en hållbar lösning på lång sikt, om energigemenskaperna skulle kunna vara stabila långsiktiga ägare. Förespråkarna menade att det var möjligt med energigemenskaper som ägare om det kombinerades med tydliga regler om ansvar.

ENERGIGEMENSKAPER I SVERIGE IDAG

En energigemenskap utgörs av privatpersoner, organisationer och företag som bildar eller blir medlemmar i ett kooperativ som tillsammans producerar energi eller andra energitjänster. I samband med EU:s Clean Energy for all Europeans-paket från 2019 introducerades energigemenskaper i Sverige och 2020 presenterade Energimarknadsinspektionen ett förslag på lagstiftning som reglerar energigemenskaper.

Energimarknadsinspektionen föreslog 2020 en lag om Energigemenskaper som inkluderade två olika former av medborgarägd energi: medborgarener-gigemenskap (MEG) och gemenskap för förnybar energi (GFE)¹. De två formerna föreslås ha många gemensamma regler och MEG och GFE har båda som ambition att "ge medlemmar eller de lokala områden där gemenskapen är verksam miljömässiga, ekonomiska eller sociala samhällsfördelar"¹. De olika formerna skiljer sig i andra delar så som geografisk begränsning, vem som får vara medlem, energikällor och syfte.

WORKSHOP MED OLIKA INTRESSENTER

Den tredje februari 2022 anordnades en workshop av Lunds universitet, vars syfte var att utforma policyrekommendationer som främjar utvecklingen av energigemenskaper i Sverige. I workshopen deltog förutom forskare från Internationella Miljöinstitutet vid Lunds universitet representanter från E.ON, Svensk Solenergi, Energimyndigheten, Malmö Stad, och Solar Region Skåne. Nedan summeras de förslag och idéer som framkom under workshopen.

POLICYREKOMMENDATIONER

Under workshopen diskuterades energigemenskapers möjlighet att äga nät, incitamentsstruktur för att utveckla energigemenskaper och huruvida energiföretag bör tillåtas vara medlemmar i energigemenskaper.

1. Palm, J., & Sandin, J. (2021). Energigemenskaper i Sverige. Internationella Miljöinstitutet, Lunds universitet.

Incitamentsstrukturer: I nuläget får mikroproducenter ett skatteavdrag för all egenproducerad och egenkonsumerad el. Under workshopen föreslogs det att energigemenskapers energiproduktion och konsumtion skulle erbjudas samma avdrag, kallat kollektiv egenanvändning. Rent praktiskt innebär det att medlemmar i en energigemenskap kan sälja sin egenproducerade el inom energigemenskapen utan att det medför elskatt eftersom elen delas inom kollektivet. Förutom att skapa incitament för energigemenskaper bidrar kollektiv egenanvändning till att minska belastningen på det överliggande nätet och kan avhjälpa effektbristen i elnäten.

Äga nät: Bland deltagarna i workshopen fanns det delade meningar om huruvida energigemenskaper ska få äga elnät eller inte. I Energimarknadsinspektionens förslag till lag om Energigemenskaper föreslås det att energigemenskaper inte ska få äga elnät. Vissa deltagare i workshopen menade att det är riskfullt att lämna en långsiktig infrastrukturinvestering till en privatstyrd förening som inte är garanterad att existera under en längre tid. Riskerna är att några eldsjälarna bygger ett nät och att de 20 år senare inte är kvar i föreningen, och de framtida medlemmarna är kopplade till ett elnät som de inte vet hur man sköter eller ens vill sköta. Förespråkarna för att energigemenskaper ska få äga nät höll med om att det fanns en sådan risk, men att sådana risker skulle kunna lindras med en tydlig lagstiftning som reglerar ansvaret för energigemenskapers elnät. Det kommer förmodligen också utvecklas företag på marknaden som kan ha en konsulterande roll till energigemenskapen och på så sätt stötta ett ägande. På workshopen fanns det en enighet om att virtuella nät kunde vara en framkomlig väg, där energigemenskaper kan dela el utan att äga ett fysiskt elnät.

Ska stora energibolag få vara medlemmar i en energigemenskap: Deltagarna i workshopen anser att det gynnar utvecklingen av energigemenskaper att tillåta energibolag att vara medlem och ta en aktiv del i även gemenskaper för förnybar energi (GFE). Enligt Energimarknadsinspektionens förslag skulle stora energibolag bara kunna vara medlemmar i en medborgargemenskap (MEG). I studien som vi genomfört har 10 av 13 befintliga solkooperativ antingen initierats eller stöttats av energibolag. Dessa vittnar om att det är svårt att engagera privatpersoner i styrelserna, vilket är ett orosmoment för energigemenskapernas långsiktiga fortlevnad. Energibolaget som stöder energigemenskapen är det som är verksamt i det geografiska området och kan alltså vara både ett stort och medelstort energibolag. Om man tillåter alla energibolag att vara medlemmar i framtida GFE kan de bistå med administration och stöd för föreningen, vilket skulle kunna vara en faktor som underlättar både uppstart och drift av gemenskapen.

Ett enhetligt ramverk för energigemenskaper: Deltagarna i workshoppen anser att uppdelningen mellan gemenskaper för förnybar energi (GFE) och medborgargemenskaper (MEG) skapar onödig komplexitet. Ett enhetligt ramverk för energigemenskaper kan sänka tröskeln för potentiella energigemenskaper eftersom det minskar valen och reglerna som de behöver ta hänsyn till. Det skulle också förenkla när idén med energigemenskaper ska kommuniceras till allmänheten.

Finansierat av:

- EU Horizon 2020 för NEWCOMERS, grant number 837753.
- SCA+, Europeiska Regionala Utvecklingsfonden för Interreg Öresund-Kattegat-Skagerrak.

Interreg
Öresund-Kattegat-Skagerrak
European Regional Development Fund

**Smart Cities
Accelerator+**

iiiee
THE INTERNATIONAL INSTITUTE FOR
INDUSTRIAL ENVIRONMENTAL ECONOMICS

<http://www.iiiee.lu.se>

LUNDS UNIVERSITET
INTERNATIONELLA MILJÖINSTITUTET
TEGNÉRSPLATSEN 4, LUND
BOX 196, 221 00 LUND
JENNY PALM
jenny.palm@iiiee.lu.se
ELLEN BOIJE AF GENNÄS ERRE
ellen.boije_af_gennas_erre@iiiee.lu.se